

5. Thompson, P.B., 2017. Resistance to risky technology: When are our environmental fears justified? / Paul B. Thompson // In: David M. Kaplan, ed., *Philosophy, Technology, and the Environment*. – Cambridge, Massachusetts, London, England: MIT Press, 63-81. [Electronic resource]. Mode of access: <https://doi.org/10.7551/mitpress/9780262035668.003.0005>
6. Besomi, D., 1999. Harrod on the classification of technological progress. The origin of a wild-goose chase. *BNL Quarterly Review*, 208, 95–118. [Electronic resource]. Mode of access : <http://economia.unipv.it/harrod/sec-lit/besomi/bnlqr99.pdf>
7. Knyazev, V. N., 1990. Chelovek i tekhnologiya (sotsial'no-filosofskiy aspekt). Kyiv: Lybid, 175.
8. Rozin, V. M., 2006. *Ponyatie i sovremennyye kontseptsii tekhniki* [The concept and the contemporary conceptions of technology]. Moscow: RAS IPh., 255.
9. Rozin, V. M., 2012. *Tekhnika i sotsial'nost'*. Filosofskiy razlicheniya i kontseptsii. Moscow: Librokom, 304.

10. Rozin, V. M., 2016. *Tekhnika i tekhnologiya: ot kamennykh orudiy do Interneta i robotov*. Yoshkar-Ola: Povolzhskiy gosudarstvennyy tekhnologicheskii universitet, 280.
11. Kroes P., 2012. *Technical artefacts: creations of mind and matter*. Dordrecht / Heidelberg / New York / London, Springer Publ., 280.
12. Gorokhov, V. G., 2012. *Texnicheskie nauki: istoriya i teoriya (istoriya nayki s filosofskoy tochkoy zreniya)*. [Technical sciences: History and theory (the history of science from the point of view of philosophy)]. Moscow: Logos.
13. Ivanov, B. I., & Cheshev, V. V., 2010. *Stanovleniye i razvitiye tekhnicheskikh nauk* [The emergence and development of technical sciences]. Moscow: URSS, 264.
14. Stiegler, B., 1998. *Technics and Time, 1 The Fault of Epimetheus*. Stanford California: Stanford University Press, 316.

Надійшла до редколегії 05.09.18

I. Muratova, Dr. Ph. (Philosophical), Associate Professor
National technical university of Ukraine "Igor Sikorsky Kyiv polytechnic institute", Kyiv, Ukraine
e-mail: muratova1041@gmail.com, ORCID 0000-0001-6203-4300

SOCIAL INTERACTION AND RELATIONSHIPS OF INDIVIDUALS IN THE COMPOSITION OF TECHNOLOGY

The purpose of the article is to reveal technology as a human activity in which people engage in such interaction with each other and build such relationships and social ties that are mediated by technical means and ensures success in the process of realizing a common goal. To overcome the limitations of narrowly specialized ideas about technology, the research is based on the scientific methods and theoretical principles of social philosophy. This approach allows us to understand technology as a universal principle of social practice, not just production. The need for a philosophical reflection of the immanent connection that exists between technology and sociality is proved by the author. Therefore, the author offers understanding of technology as unity of scientific and technical means and forms of social interactions in subjective practice and objectification human intentions and goals.

The results of such research contribute to the establishment of the scientific and theoretical foundations of the practice of management of innovations and technologies with the purpose of conscious humanistic direction of scientific and technological progress.

Keywords: technology, society, social relations, interaction and relations of individuals, science, knowledge, cognition, technical means.

I. Муратова, канд. филос. наук, доц., докторант
Национальный технический университет "Киевский политехнический институт имени Игоря Сикорского", Киев, Украина
e-mail: muratova1041@gmail.com, ORCID 0000-0001-6203-4300

СОЦИАЛЬНОЕ ВЗАИМОДЕЙСТВИЕ И ОТНОШЕНИЯ ИНДИВИДОВ В СОСТАВЕ ТЕХНОЛОГИИ

Раскрыта технология как человеческая деятельность, в которой люди вступают в такое взаимодействие друг с другом и создают такие отношения и социальные связи, которые опосредованы техническими средствами и обеспечивают успех в процессе реализации общей цели. Для преодоления узкоспециализированных ограничений представлений о технологии исследование основано на научных методах и теоретических основах социальной философии. Использован подход к технологии как к универсальному принципу социальной, а не только производственной практики. Доказана необходимость философского отображения имманентной связи, которая существует между технологией и социальностью. Предложено понимание технологии как единства научно-технических методов и форм социальных взаимодействий в субъективной практике и объективизации человеческих замыслов и целей. Результаты исследования будут способствовать установлению научно-практических основ практики управления инновациями и технологиями с целью сознательного гуманистического направления научно-технического прогресса.

Ключевые слова: технология, общество, социальные связи, взаимодействие и отношения индивидов, наука, знание, познание, технические средства.

УДК 1:111.852

О. Павлова, д-р филос. наук, проф.
Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ, Україна
e-mail: invinover19@gmail.com, ORCID : 0000-0002-0593-1336

МІМЕЗИС І ПРОБЛЕМА СПОСОБУ СИГНІФІКАЦІЇ: ФІЛОСОФСЬКО-ЕСТЕТИЧНИЙ АСПЕКТ

Сформульовано проблему в термінах семіотичного підходу та визначено специфіку способу сигніфікації мімезису. Застосовано семіотичний та герменевтичний підходи, які дозволяють комплексне використання інструментарію мімезису щодо розкриття проблеми породження сенсу та організації означників в логіці мімезису. Розроблено та впроваджено в навчальний процес Київського національного університету імені Тараса Шевченка робоча програма навчальної дисципліни "Естетика", що входить до освітньої програми "Філософія" для спеціальності 6.020301 Філософія освітнього рівня бакалавр. Розкрито спосіб сигніфікації мімезису через визначення співвідношення означника, означуваного та референта. Отримані результати дозволяють стверджувати, що розробка семіотичного підходу виявляє можливість удосконалення естетичної складової професійної підготовки філософів у Київському національному університеті імені Тараса Шевченка.

Ключові слова: мімезис, спосіб сигніфікації, семіотичний підхід, естетика, означник, означуване, референт.

Вступ. Спосіб сигніфікації, тобто співвідношення сигніфіката, сигніфіканта та референта, в різних культурно-історичних парадигмах (або режимах сигніфікації, в термінології С. Леша) не є сталим станом речей, а має власну історичну динаміку. Його структурні елементи можуть займати різні позиції по відношенню один до одного, доходити до суперечки в окремих випадках та перебувати у семантичному зсуві. Під останнім ми ро-

зуміємо таку зміну означення, що потребує нового способу організації означників (тобто не тотожність попередньому їх порядку), а також нового способу їх співвідношення з означуванним.

Логіка семантичного зсуву може бути, на нашу думку, проясненою лише в логіці трансформації культурних парадигм. Саме тому С. Леш правомірно, на нашу думку, визначає останній також як "режим сигніфікації" [4].

© Павлова О., 2018

Крім "способу сигніфікації" [4] він визначає й інші елементи режиму сигніфікації. Проте, для нашого ракурса дослідження ми будемо говорити лише про структурну організацію елементів способу сигніфікації.

Аналіз сучасних розробок. Обраний нами варіант семантичного підходу заснований на роботах сучасного британського дослідника Скотта Леша [4, 5]. Запропонована ним методологічна розробка відрізняється від референціальної семантики та її лінгвістичного варіанту. За його власним посиланням він відштовхувався від естетичної концепції Г. Гегеля та тих семіотичних висновків, що вона дозволяє зробити. Зокрема базовою для британця стало дослідження великого німецького філософа архітектури як символічної форми мистецтва. Проблема символізму розробляється сучасною українською дослідницею С. Стоян [8].

Іншим джерелом нашого дослідження безмовно є герменевтичні розробки Г. Гадамера [2], а також критика В. Беняміном [1] принципу тотожності, що є базовим для культури Модерну, на його думку. Як методологічну основу цього дослідження використано доробок науково-дослідницького сектору філософського факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка, метою діяльності якого є "розробка і запровадження дієвої та перспективної методології системної модернізації вітчизняної філософської та політологічної освіти і науки" [6].

Загалом зазначені кореляції дозволяють підійти до проблеми мімезису в термінах визначення способу сигніфікації.

Основна частина. С. Леш в роботі "Соціологія постмодернізму" пояснює: "Архітектура функціонує як символ. Архітектура міст не може функціонувати як репрезентація, як інші об'єкти культури, наприклад, в літературі в образотворчому мистецтві, в музиці та кіно (навіть в телесеріалах). Тому недоцільно вести мову про архітектуру в поняттях мімезису, оскільки вони не можуть бути реалістичними (хоч яке значення ми вкладаємо в це поняття). Символи далекі від репрезентацій об'єктів культури, не підходять до схеми знаменитого семіотичного трикутника з означника (сигніфіката), означуваного (сигніфіканта) та референта, маючи стосунок тільки до означника та означуваного. Таким чином символи мають значення, але не пов'язані з референтами. Можна сказати, що вони стосуються значення, але не стосуються реальності. Таким чином, оскільки спосіб, за допомогою якого ми розглядаємо постмодерне означення пов'язаний з тим, що референти перетворюються на означники, або навіть займають місце означників, тому цей спосіб можна застосовувати до архітектури та до міста в цілому" [4]. С. Леш неодноразово підкреслює значно менший ступінь диференційованості в архітектурі матеріального та культурного (в сенсі високої культури), тобто духовного. Навіть в реалізмі та модернізмі (в режимах сигніфікації з найбільш високим ступенем диференціації культури) архітектура залишається простором не-диференційованості матеріального та духовного, передумовою соціального. Тобто культурним простором, де соціальне розміщується. Саме тому архітектура (службова, в першу чергу) є місцем циркуляції культурних об'єктів, а не просто амбівалентним культурним об'єктом. Як це виражається в реорганізації способу сигніфікації ми будемо розглядати далі (в розділі про службову архітектуру).

Архітектоніка окремих будівель зливається в життєвий світ цілого міста. Навіть тяжіє до вписання в природне середовище через розрив у ньому. Вимога, що зберігається для естетично значимих будівель практично всю історію людства. Ось як про це пише

М. Гайдеггер у "Витоці художнього твору": "Стоячи на своєму місці, творіння храму розкриває свій світ і ставить його назад на землю, яка тим самим вперше виходить назовні як основа і рідна оселя. Але ніколи не буває так, щоб були в наявності та відомі люди і тварини, рослини і речі і щоб потім, між іншим, ці люди і тварини, рослини і речі стали ще представляти відповідне оточення для храму, який в один прекрасний день додається до числа всього, що перебуває" [4]. Але, слід пам'ятати, що давньогрецький храм аналіз, якого здійснює баварський мислитель не є вже взірцем самодостатньої архітектури. Тим більше для Модерну раціоналізація та геометризація архітектурних форм послаблюють таку вимогу. Для менш диференційованих типів культури це залишається полем архітектонічної гри. Що свідчить про те, що архітектура є явищем, в першу чергу, не соціальним, а культурним, тобто здійснюється в формі до-диференційованості матеріального, духовного та соціального. А отже, є умовою здійснення соціального.

Важко погодитись зі С. Лешем тут у моменті редукції концепту мімезиса до ознаки реалістичності. Що тут мається на увазі? Дійсно архітектура сама по собі нічого не відображує. Щи відображають Стоунгендж, або Парфенон, або Кельнський собор? Вони не відображають і навіть не схожі ні на що. Власне, більш точно, можна сказати, що їх означники не тотожні ні з яким референтом за жодними показниками.

Якщо означник у знаку пов'язаний з референтом так, щоб лише будити уявлення (що дуже часто досягається завдяки ігровому зв'язку між означником та означуваним), то означники в символі також не прив'язані до референта (ні через принцип відображення, ні через заперечення). Відсутність зв'язку означників з референтом тут є результатом не-існування останнього. Адже наявність референту говорить про поліонтологічну структуру. В іншому місці "Соціології постмодернізму" С. Леш говорить про те, що символізм не знає множинності реальності, на відміну від репрезентації. За відсутністю референту єдина диференціація, яка є можливою в способі сигніфікації символізму цього неогегельянського варіанті семіотики, – це розрізнення сигніфіканта та сигніфіканта. Що власне і було сформульовано С. Лешем в тезі про те, що символи мають значення, але не стосуються реальності.

Дуже важливим відтінком цієї думки є останнє речення наведеної цитати С. Леша про те, що означники в постмодернізмі зливаються з референтами. А тому цей режим сигніфікації також працює в логіці символізму (причому в багатьох вимірах, не лише в архітектонічному). Тоді як способі сигніфікації модернізму знаки претендують на самовираження і навіть самореферентність. Можна також сказати, що в архаїчному варіанті символізму означники та референти ще не диференціювалися, поді як в постмодернізмі наявна тенденція до їх де-диференціації.

Тому архітектура тяжіє навіть не до автономності мистецтва, а самодостатності, в гегелівському сенсі терміну. Адже настанова автономності передбачає наявність самонормативного світу (і в цьому сенсі іншої реальності) художньої утопії (а також моральної або наукової регулятивності), чия онтологія здійснюється через заперечення емпіричної реальності (наприклад, фізика вивчає ідеальний газ, який є абстракцією від багатьох характеристик наявних газів). Самодостатність архітектури передбачає, що вона не потребує заперечення реальності (в шиллерівському значенні терміну) для власного здійснення.

Чому тоді Гегель наполягає на тому, що форма зображення більш жорстко детермінована у символі, ніж у

знаку? І чим власно детермінований порядок означників в символі? Для цього, на нашу думку, треба звернутися до концепту мімезису більш детально.

Мімезис, як цей концепт сформульовано у Аристотеля, а потім продовжено в розробках В. Беняміна та Г. Гадамера, "виключає тривіальну теорію крайнього натуралізму, згідно з якою весь сенс мистецтва в простому ототожненні з природою" [2]. Цей шкільний тезис був поширений у французькому та німецькому класицизмі. Неможливість пояснити саме таким ракурсом пояснення наслідування, що панував у його час, всю складність історичної динаміки форм мистецтва, приводить до його мінімального та обережного використання в естетиці Г. Гегеля. Реабілітація цього концепту, через звернення до позиції Аристотеля, формулюється Г. Гадамером так: "тут не просто виступає всезагальне, так би мовити неминливий гештальт, що є очищенням від будь-яких випадковостей свого прояву. Крім цього ще ми впізнаємо в певному сенсі самих себе. Будь-яке впізнання є досвідом нашого освоєння в світі, що зростає, а всі форми нашого досвіду в світі є, в решті решт, форми, у яких ми освоємося в ньому" [2].

Ця онтологічна спрямованість мімезису ще більше посилюється, якщо брати його не лише як поняття сфери мистецтва, але в більш широкому культурному контексті поза специфікою здійснення в художній сфері. Адже давньогрецькі класики взяли цей концепт з практики театру, який редукувати до художнього явища можна дуже в обмеженому сенсі. Так і автор "Істини та метода" показує перспективи розширення змісту концепту: "релігійна хода, що несе божественне зображення та символи, має теж мімічні компоненти" [2].

Підкреслимо, що ці божественні символи, хоча й міметичні, але обов'язково не схожі на щось натуралістичне і навіть іноді нормативно-прийняте в загальних уявленнях. Дуже цікавим в цьому контексті є випадок в історії італійського міста Перуджа (батьківщина відомих ренесансних художників Перуджіно і Рафаеля Санті). Всю середньовічну історію і аж досі хресний хід, як священна хода християн, в цьому місті здійснювався не лише з власно з хрестом. На чолі святкової процесії перуджійці несли бронзових тератоморфних чудовиськ етрусського виробництва, які зберіглися тут з античних часів. Щось на кшталт відомої етрусської химери з Аретцо, але в тутешній варіації тиренів. Міська традиція цю піруджійську химеру визнавала достатньо міметичною хресному ходу, не дивлячись на значну християнську ревізію язичницьких образів. А в поза процесійний час скульптури зберігаються в кафедральному соборі Перуджі, що також підкреслює їх священний статус.

Цей випадок яскраво демонструє, що для переживання досвіду священного, представницькою є не зовнішня схожість, тобто тотожність означників, але співбуттєвість (в даному випадку традиції). Чудо співпричетності космічному порядку є більш важливою для відновлення онтологічної єдності. Г. Гадамер підкреслює значимість традиції як обов'язкової передумови дієвості механізму наслідування та впізнання.

Тому мімезис як переживання досвіду порядку є не лише базовим естетичним принципом, але й онтологічним. Взагалі для Премодерну естетика є виміром онтології. Краса є не лише прикрашальним додатком, а настановою здійснення, а потім унаочнення та підтвердження (мірою раціоналізації онтології) існування справжнього буття (тією мірою, якою останнє відокремлюється від побуту, а священне від профанного). Як у класичному кантівському формулюванні про красу як міру доцільності розвитку взагалі. Недарма великий антикознавець О. Лосев окреслив свої розвідки історії давньо-

грецької філософської думки як естетику. А як зазначає С. В. Руденко, філософія за своєю природою є частиною культури і може розглядатися як узагальнення культурних практик [7].

До-художнє завдання мімезису є не відсторонено-споглядальним, а практичним, і, навіть, предметно-практичним. Це відновлення вихідної онтологічної єдності священного через річ, в якій це переживання досвіду порядку втілюється (магія взагалі тяжіє до атрибуції). Так В. Бенямін підкреслює онтологічний характер мімезису: "Сприйняття подібності являє собою пізній та похідний спосіб поведінки. Вихідним є схоплення подібності, яка здійснюється в акті становлення подібного. Подібність між двома об'єктами завжди передається за допомогою подібності, яку людина знаходить у собі" [1]. Він підкреслює, що та здатність до уподібнення, що була у традиційної людини, далеко перевершувала можливості знаків, що характеризує бачення сучасної людини. Ре-актуалізація концепту мімезису слугує у В. Беняміна для нищівної критики тотожності як вихідного принципу Модерну. Нетотожність подібності має діалектичний характер. Це семантична тотожність в різних варіаціях означників, що передбачає їх дублювання, але й певну відмінність.

Послідовна редуплікація містить в собі небезпеку втрати вихідної єдності аж до профанізації священного. Але лише мірою того як священне профанізується. Так казка є профанацією міфу як священної оповіді (саме тому її, до речі, В. Проппу вдалося виокремити формальні елементи, оскільки такий наратив втратив свою до-диференційну тотальність). Міф як оповідь (навіть священна), коли він вже певним чином є організаційно відокремленим від магічного синкретизму ритуалу стає такою профанацією. Тому поступово виникає вимога реставрувати єдине цілеспрямовано. В цьому власно головний сенс традиційної культури – відновити первісно правильний стан речей (на відміну від культури Модерну, де новизна та оригінальність є критерієм автентичності). Причому мета міметичних зусиль отримує форму не лише пафосно-високої інвокації, але й низькосміхової інвективи як такої. Більш точно їх синкретизм здійснюється через єдність в фасцинації жаху та насолоди, жалю та сміху. Визначення метафори як способу перенесення змісту є загальною очевидністю для культурної ситуації, коли семантичні зсуви, тобто розширення і навіть трансформація смислу ще не отримує значення на рівні режиму сигніфікації.

Висновки. У ранніх формах культури недиференційованість культурних форм потребує лише редуплікації означників, що варіюють єдиний онтологічний смисл. Міметична процесуальність передбачає одвічне повернення до вихідного оригіналу, що має священне значення само-виробництва культури. Тією мірою, якою диференціація культурних практик наростає, мімезис отримує художньо-споглядальне значення. А поет з фігури крилатої (Платон) перетворюється в Давній Греції на виробника наслідування наслідуванню. Саме з естетичного, а не художнім виміром культурних практик С. Леш та відповідним видом рефлексивності пов'язує оптимістичні очікування від "другого етапу Модерну" [5].

Список використаних джерел:

1. Бенямін В. Учение о подобии / В. Бенямин. – М. : РГГУ, 2012. – 288с.
2. Гадамер Г. Актуальность прекрасного и другие эссе / Г. Гадамер. – М. : Искусство, 1991. – 377 с.
3. Хайдеггер М. Исток художественного творения [Электронный ресурс] / М. Хайдеггер. – Режим доступа : http://www.gumer.info/bogoslov_Buks/Philos/Heidegg/Ist_02.php (дата звернення: 02.09.2018).
4. Леш С. Соціологія постмодернізму / С. Леш. – Львів : Кальварія, 2003. – 344 с.

5. Lash S. Reflexive Modernization: The Aesthetic Dimension / S. Lash // Theory, Culture & Society. – 1993. – Vol. 10. – P. 1–23.

6. Методологічні засади модернізації філософської та політологічної освіти і науки України : монографія / С. В. Руденко, В. Ю. Вілков, Н. В. Ярмоліцька та ін. ; за наук. ред. А. Є. Конверського, С. В. Руденка. – К. : "Київський університет", 2017. – 175 с.

7. Руденко С. Історія української філософії: Методика викладання та оцінки / С. Руденко // Образ людини майбутнього. – 2018. – № 10. – С. 85–91. DOI: 10.29202/fhi/10/9

8. Стоян С. Культурно-історичні метаморфози символізму в європейському образотворчому мистецтві / С. Стоян. – К. : Міленіум, 2014.

References

1. Benjamin W. Doctrine of the Similar. Moscow: RGGU, 2012. 288 p.
2. Gadamer H.-G. The Relevance of the Beautiful. Moscow: Art, 1991. 377 p.

3. Heidegger M., The Origin of the Work of Art. URL: http://www.gumer.info/bogoslov_Buks/Philos/Heidegg/lst_02.php (Last accessed: 02.09.2018)

4. Lash S. Sociology of Postmodernism. Lviv : Kalvari, 2006. 344p.

5. Lash S. Reflexive Modernization: The Aesthetic Dimension. Theory, Culture & Society. 1993. Vol. 10. PP. 1–23

6. Rudenko S., Vilkov V., Yarmolitska N., Sobolievkyi Y. Methodological issues of Ukrainian Philosophical Education and Science Modernization. Monograph / Editors: A.Konverskyi, S.Rudenko. Kyiv: Kyiv University Publishing Centre, 2017. 175 p.

7. Rudenko S. History of Ukrainian Philosophy: Teaching and Evaluation Methodology. Future Human Image. 2018. Vol. 10. PP. 85–91. DOI: 10.29202/fhi/10/9

8. Stoyan S. Cultural-historical metamorphoses of symbolism in European fine arts. K. : Millennium, 2014.

Надійшла до редколегії 07.09.18

O. Pavlova, Dr. Sc. (Philosophical), Professor
Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine
e-mail: invinoover19@gmail.com, ORCID: 0000-0002-0593-1336

MIMESIS AND THE PROBLEM OF SIGNIFICATION MODE: PHILOSOPHICAL AND AESTHETIC ASPECTS

The purpose of the work is to formulate the problem of mimesis in terms of semiotic approach and to determine its specific mode of signification.

The results of the study were obtained through the application of semiotic and hermeneutic approaches, which allow the complex using of aesthetics tools as to reveal the problem of meaningful generation and the organization of signifiers in the logic of mimesis. On the basis of this scientific research, the authors developed and implemented the working curriculum of the academic discipline "Aesthetics" into educational process of Kyiv National University named after Taras Shevchenko, which is included into the Educational Curriculum "Philosophy" for bachelor degree on the specialty 6.020301 "Philosophy". Originality of this is to reveal mimesis mode of signification through the definition of the ratio of the signifier, the signified and the referent. The results obtained suggest that the development of a semiotic approach reveals the possibility of improving aesthetic component of the professional training of philosophers at Kyiv National University named after Taras Shevchenko.

Key words: mimesis, mode of signification, semiotic approach, aesthetics, signifier, signified, referent.

Е. Павлова, д-р филос. наук, проф.
Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Киев, Украина
e-mail: invinoover19@gmail.com, ORCID : 0000-0002-0593-1336

МИМЕЗИС И ПРОБЛЕМА СПОСОБА СИГНИФИКАЦИИ: ФИЛОСОФСКО-ЭСТЕТИЧЕСКИЙ АСПЕКТ

Сформулирована проблема в терминах семиотического подхода и определена специфика способа сигнификации мимезису.

Применены семиотический и герменевтический подходы, которые позволяют комплексно использовать инструментарий эстетики по раскрытию проблемы возникновения смысла и организации определителей в логике мимезиса. Разработана и внедрена в учебный процесс Киевского национального университета имени Тараса Шевченко рабочая программа учебной дисциплины "Эстетика", входящая в образовательную программу "Философия" для специальности 6.020301 "Философия" образовательного уровня бакалавра. Раскрыт способ сигнификации мимезису через определение соотношения сигнификата, сигнификанта и референта.

Полученные результаты позволяют утверждать, что разработка семиотического подхода обнаруживает возможность совершенствования эстетической составляющей профессиональной подготовки философов в Киевском национальном университете имени Тараса Шевченко.

Ключевые слова: мимезис, способ сигнификации, семиотический подход, эстетика, сигнификат, сигнификант, референт.

УДК 339.130.1.350

Ю. Приходько, канд. пед. наук, доц., пров. наук. співроб.

Центр воєнно-стратегічних досліджень
Національного університету оборони України імені Івана Черняхівського, Київ, Україна
e-mail: prihodko1702@ukr.net, ORCID ID 0000-0002-8782-383X

ОСНОВЫ ТЕОРИИ ТРАНСФОРМАЦИИ СИСТЕМ

Обґрунтовано теоретичні основи та методологічні засади трансформації систем під впливом зовнішніх і внутрішніх чинників. Аргументовано закономірності та принципи трансформації систем, визначено зовнішні та внутрішні чинники цього процесу, розкрито їх об'єктивність і суб'єктивність; визначено та сформульовано загальний закон трансформації систем; запропоновано підхід до математичного моделювання систем на основі комплексного врахування та застосування зовнішніх і внутрішніх чинників. Уперше сформульовано загальний закон трансформації систем, який об'єктивно враховує всі наявні теорії і концепції щодо трансформації, самоорганізації та модернізації систем.

Отримані результати дослідження дозволяють уже на теперішньому етапі розвитку науки створити універсальний підхід та відповідний апарат (інструментарій) для моделювання, аналізу та оцінки ступеню трансформації систем будь якого походження, визначення їхньої продуктивності, стійкості, запобігання хаосу, дисипації та відповідних коригувальних дій залежно від місії і цілей, а також дій, які при цьому відбуваються або виникають спонтанно.

Ключові слова: система, теорія самоорганізації, трансформація, термодинаміка, еволюція, взаємодія, зовнішні чинники, внутрішні чинники, модель.

Постановка проблеми. Будь які сфери живої чи неживої природи штучного або природного органічного чи неорганічного, соціально-економічного, технічного, гуманітарного військового, політичного та іншого походження являють собою певним чином структуровані утворення, тобто системи. Мають, цілком слухним буде визнання того, що макро- та мікросвіт людської діяльності та функціонування глобального земного се-

редовища представляються безліччю систем різного походження та призначення, що в цілому визначають стан нашої планети та життєдіяльність людства. Як показує перебіг історичних подій, наукові дослідження, функціонування зазначених систем характеризується різними позитивними та негативними результатами: розвиток, успішність, занепад, хаос, дисипація тощо, тобто системні утворення з часом змінюються, функції-